

A békés, megegyezési rendszerátalakítás vezetője, kompromisszumkötő, nagy reálpolitikusa volt. Jól ismerte a nemzetközi erőtereket, ezek lehetőségeit határozottan és bátran kihasználta. Miniszterelnöksége alatt a nemzet visszaszerezte függetlenségét, kezdeményezésére oszlatták fel a KGST-t és a Varsói Szerződést, vonultak ki Magyarországról a szovjet csapatok, és teremtették meg a politikai demokrácia, valamint a szociális piacgazdaságra való átmenet alapvető intézményrendszerét.

ANTALL JÓZSEF,

az első szabadon választott magyar miniszterelnök
Magyarország megújulásáért végzett tevékenysége

MAGYAR ÖRÖKSÉG

A nemzeti és közéleti elkötelezettség szellemében alakult Antall József neveltetése. Elmélyedt általános, történeti és közjogi tanulmányai, rendkívül erős szakmai és politikai érdeklődése, kreatív, cselekvő alkata, magasfokú felelősségtudata pályájának első, nagyobb részében a tudomány (Eötvös József, a magyar nemzeti liberalizmus, a magyar oktatásügy és az orvostörténet) területén készítette kiemelkedő alkotásokra. Ennek során vált annak a sok ismeretnek a birtokosává, melyek politikai színrelépésekor oly hamar meggyőzővé tették államférfíúi képességeit.

A pályakezdés éveiben gimnáziumi tanárként az Eötvös József és a Toldy Ferenc Gimnáziumban kiemelkedő pedagógiai munkát végzett. Gyakran összetűzésbe került az oktatás irányítóival, mivel tanítványait az önálló gondolkodásra, a hivatalos tananyagon túli ismeretszerzésre ösztönözte. Tanítványai, akik közül többen kiváló szakemberek, orvosok, mérnökök, kutatók lettek, meghatározó szerepet játszottak a rendszerváltás folyamatában. 1959-ben eltiltották a tanári pályától.

Elkötelezett politikai tevékenysége először 1956-ban vált ismertté, börtönt és üldöztetést szenvedett miatta. Alkotó emberként bárhova sodorta az élet, az adott körülmények „emberibbé tételén” munkálkodott, olyan feltételeket akart munkatársainak, hogy hasznosan végezzék munkájukat. Az 1960-as évek közepén az orvostörténeti kutatások, e tudományág intézményi rendszerének megteremtése területére került, ahol valóban iskolateremtő tevékenységet fejtett ki. Olyan intézményi rendszert hozott létre, amely az 1980-as évekre európai mintának számított. A hatalom úgy látta, hogy számára elvont területen kevésbé ártalmas Antall József, vagyis nem kerülhet olyan közegbe, ahol aktív politikai tevékenységet fejt ki. Így a tudomány csendjében figyelte a politikai történelmet, amely aztán 1988-ban fokozatosan az ország élére állította.

A Nemzeti Kerekasztal-tárgyalások megkezdése előtti időszakban nyíltan fellépett a többpártrendszer mellett és a határon túli magyarság érdekében. Írásaival felhívta a közvélemény figyelmét az erdélyi falurombolások, a széttelepítések veszélyeire, mert a környező országokban élő magyarságot a nemzet igen fontos részének tartotta.

Hazai és nemzetközi centrumerők elismert vezéralakja, a Nemzeti Kerekasztal-tárgyalások kiemelkedő tudású vezetője, Magyarország első szabadon választott miniszterelnöke, a Robert Schumann-díj kitüntetettje, nagynevű külföldi államférfiak nagyra becsült partnere lett. A békés, megegyezésszerű rendszerátalakítás vezetője, kompromisszumkötő, nagy reálpolitikusa volt. Jól ismerte a nemzetközi erőtereket, ezek lehetőségeit határozottan és bátran kihasználta.

Miniszterelnökként egyik legfontosabb feladatának tekintette Magyarország nemzetközi tekintélyének és hírnevének helyreállítását, a világ vezető hatalmainál Magyarország és a határon túli magyarság történelmi szerepének megismertetését és elismertetését. Meggyőződése volt, hogy hazánk helye a demokratikus nyugati államok közösségében van, ide köti kultúrája, történelme és demokratikus szemlélete. A rendszerváltás nehézségei közepette különös figyelmet szentelt a külpolitikának. Tudta, hogy csak megbecsült, tiszteletnek örvendő állam számíthat a demokratikus államok közösségének segítségére, egy új Magyarország felépítésének támogatására.

Miniszterelnöksége alatt a nemzet visszaszerezte függetlenségét, kezdeményezésére oszlatták fel a KGST-t és a Varsói Szerződést, vonultak ki Magyarországról a szovjet csapatok, és teremtették meg a politikai demokrácia, valamint a szociális piacgazdaságba való átmenet alapvető intézményrendszerét. A demokratikus alkotmányosság iránti szilárd elkötelezettségét legkeményebb ellenfelei sem vonták kétségbe. Ezt az ellenzék is tisztelte benne, amit rendkívüli tehetségének, felkészültségének, páratlan lelkierőjének, elhivatottságának és fantasztikus taktikai érzékének köszönhetett. Hivatástudattal és ebből táplálkozó roppant lelki erővel rendelkezett, szerény volt, szolgált, csak az ország boldogulása érdekelte. Példátlan volt önfegyelme, amely különösen a betegséggel szembeni heroikus küzdelmében nyilvánult meg. Az utolsó napig tette a dolgát, valóban betöltötte hivatását, elégett a nemzet szeretetének oltárán.

Kapronczay Károly

ANTALL József politikus, történész (Budapest, 1932 — Budapest, 1993). Antall József kisgazda politikus fia. Az ELTE Bölcsészettudományi Karán történelem-magyar szakos, középiskolai tanári, levéltárosi, könyvtárosi, muzeológusi diplomát, illetve történelem-bölcsészettudományi doktorátust szerzett.

Az Országos Levéltár és a Pedagógiai Tudományos Intézet munkatársa, az Eötvös József (1954-57), majd a Toldy Ferenc Gimnázium tanára (1957-59).

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár könyvtárosa (1960-62). A Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár tudományos főmunkatársa, igazgatóhelyettese, megbízott főigazgatója, főigazgatója (1964-91). A Nemzetközi Orvostörténeti Társaság alelnöke (1968-90), az *Orvostörténeti Közlemények* főszerkesztője, a Magyar Orvostörténeti Társaság elnöke.

Az FKgP egyik újjászervezője (1956. okt.-nov., 1988-89). Az Ellenzéki Kerekasztal-, illetve a Nemzeti Kerekasztal-tárgyalásokon a Magyar Demokrata Fórum (MDF) egyik fődelegátusa. Az MDF tagja (1988-tól), majd elnöke (1989 októberétől). Az Európa Mozgalom alelnöke (1989-től), Magyar Tanácsának tiszteletbeli elnöke (1990-től). A kommunista rendszer bukása utáni első szabad választásokat követően - 1990. május 2-től - az MDF országgyűlési képviselője, parlamenti frakciójának vezetője, majd Magyarország miniszterelnöke (1990. máj. 23-tól haláláig). Az Európai Demokrata Unió alelnöke (1990-től). A Magyar Piarista Diákszövetség alapítója és tiszteletbeli elnöke. Schumann-díjas (1990).